

Asia: Kirjallinen menettely / Korkeakoulupaketti

Viite: Kommenttipyynnöt 9.2.2022

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry yhtyy Suomen kantaan koskien järjestelmien yhteensovittamisen, liikkuvuuden esteiden poiston ja verkostomaisen koulutusyhteistyön tukemista ja edistämistä.

Unifi kiittää Suomen kantaa siitä, että siinä on huomioitu erityisesti korkeakoulujen rooli autonomisina toimijoina, jotka vastaavat koulutuksen ja tutkimuksen sisällöistä sekä toimintansa kehittamisestä. Komission esitettyjä toimia tulee tarkastella paitsi kansallisten tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta, mutta myös korkeakoulujen omien pitkän aikavälin strategisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Eurooppalaisen koulutuksen ja tutkimuksen nostaminen maailman parhaaksi vaatii kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja vaikuttavia ekosysteemejä. Näissä ekosysteemeissä koulutetaan tutkimukseen perustuen uusia innovaatioita luovat tulevaisuuden osaajat. Unifi esittää, että Suomen kantaa täydennetään seuraavasti (täydennys punaisella):

Suomi katsoo, että uskottava ja vahva koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopolitiikka EU-tasolla on investointi koko EU:n tulevaisuuteen. Inhimillinen pääoma on Euroopan tärkein voimavara. Suomi pitää korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan synergioiden edistämistä tärkeänä. EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulee ottaa eurooppalaisen koulutuksen ja tutkimuksen nostaminen maailman parhaaksi. Tämä edellyttää koulutusinvestointien lisäämistä sekä euroopan yhteisissä että kansallisissa toimissa ja koulutussektorin EU-yhteistyön nostamista uudelle tasolle. Tarvitaan myös tiiviimpää yhteistyötä elinkeino- ja teollisuuspolitiikan, tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sekä koulutuksen ja osaamisen kehittämisen välille. **Eurooppalaisen koulutuksen ja tutkimuksen nostaminen maailman parhaaksi vaatii kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja vaikuttavia ekosysteemejä. Ekosysteemeissä koulutetaan tutkimukseen perustuen uusia suuria innovaatioita luovat tulevaisuuden osaajat. Halutuin koulutus, tieteelliset läpimurrot ja radikaalisti tuottavuutta kasvattavat mullistavat innovaatiot luodaan kansainvälisissä edelläkävijöiden muodostamissa verkostoissa, jotka myös houkuttelevat merkittäviä investointeja ja rahoitusta.** Suomelle on tärkeää, että aloitteissa huomioidaan kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut.

Yliopistojen näkökulmasta koulutuspaketin painopisteiden kehittämisen olennaisin edellytys on pitkäjänteinen, riittävä ja vakaa poliittinen ja taloudellinen tuki. Suomi katsoo, että jäsenmaiden kansallista korkeakoulurahoitusta ei tule kytkeä EU:n monivuotisen rahoituskehityksen kautta tapahtuvaan eurooppalaisten yliopistojen rahoitukseen. Unifi kannattaa Suomen kantaa, mutta muistuttaa, että tämä ei poista sitä mahdollisuutta, että kansallisia ja alueellisia rahoitusinstrumentteja hyödynnettäisiin Suomessa entistä paremmin rajat ylittävän koulutus- ja tutkimusyhteistyön kapasiteetin ja edellytysten vahvistamiseen ja rakentamiseen. Tämä vaatii nykyistä kansallisten ja EU:n rahoitusohjelmien parempaa kytkentää. Tämä tukee myös korkeakoulutusyhteistyön systemistä kehittämistä.

Suomi korostaa olemassa olevien EU-rahoitusinstrumenttien synergian hyödyntämistä korkeakoulu yhteistyön tukemisessa. On kuitenkin huomattava, että synergiat ovat edelleen EU-tasolla vähäisiä ja korkeakouluja koskevilla ohjelmilla on eri säännöt, ehdot sekä toimeenpanomallit, jotka vaikeuttavat toimijoiden mahdollisuuksia hyödyntää ohjelmien yhteiskäyttöisyyttä. Synergiat eivät edelleenkaan mahdollista Horisontti Eurooppa ja Erasmus+ -rahoitusinstrumenttien käyttöä tukemaan tutkimusta ja opetusta kokonaisuutena (esim. tutkimuksen hyödyntämistä koulutuksen kehittämisessä).

Korkeakoulupaketin ehdotusten toimet koskien yliopistoverkostoja eivät ole tarpeeksi konkreettisia. Verkostojen toimintaa hankaloittaa se, että niille suunnatut tavoitteet ja toiveet tarkentuvat vuosittain. Mikäli nämä keskeisimmät ohjaavat tavoitteet olisivat olleet tiedossa alusta alkaen, olisi se voinut vaikuttaa siihen, keiden kanssa yliopistot verkostoituvat. Nykyiset tavoitteet eivät huomioi lainkaan sitä, että jäsenyliopistoilla voi olla hyvin erilaiset sitoutumistarpeet ja kyvyt reagoida sekä muuttaa toimintaansa vastaamaan odotuksia. Koulutuspaketin ehdotuksissa on ristiriitoja sen suhteen, mitä alliansseilta odotetaan ja millaiset toimintamahdollisuudet käytännössä on sekä eurooppalaisten ratkaisujen että kansallisten säädösten puitteissa.

Yliopistoallianssit ovat yksi kansainvälisen yhteistyön muoto, mutta ei kuitenkaan ainoa. Yliopistot kuuluvat monenlaisiin verkostoihin, tutkimusalojen yhteistyötä unohtamatta. Eurooppalaisista korkeakoulualliansseista pitäisi kokemusten lisäksi seurata myös konkreettisia tuloksia. Unifi esittää seuraavia lisäyksiä Suomen kantaan (täydennys punaisella):

Suomi tukee systeemistä eurooppalaisen korkeakoulu yhteistyön kehittämistä sekä eurooppalaisten yliopistoallianssien osalta, että laajemmin.

Yliopistoallianssit ovat yksi kansainvälisen yhteistyön muoto, mutta ei kuitenkaan ainoa. Suomi pitää tärkeänä läpinäkyvää seuranta ja tietoa eurooppalaisten korkeakouluallianssi-pilottien kokemuksista **ja tuloksista** Euroopassa verkostomaisen korkeakoulu yhteistyön kehittämisen tueksi.

Korkeakoulutuksen strategian vuosittaisen etenemisen arvioimiseksi ei välttämättä tarvitse perustaa erillistä observatoriota, mutta seuranta tulee tehdä, jotta EU-tason toimia voidaan kehittää optimaaliseksi.

Unifi pitää hyvänä, että kansallisiin lainsäädäntömuutoksiin ei Suomessa lähdetä esitettyjen toimien osalta (vrt. komission esityksen kohta: Eurooppalaisten korkeakouluallianssien lainsäädännön luominen).

Suomi ei ota kantaa yliopistostrategiaankin sisältyviin tutkijaurien muutossuunnitelmiin. Vaikka asia liittyy vahvemmin ERA:n toimenpiteiden toteuttamiseen, Unifi katsoo kuitenkin, että Suomi voisi myös tässä yhteydessä tuoda esiin hyvät edellytyksensä edistää euroopassa vastuullista tutkijan arviointia. Suomen kehikko vastuullisesta tutkijanarvioinnista voi toimia tärkeänä eurooppalaisena suunnannäyttäjänä (Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt. Vastuullisen tutkijanarvioinnin kansallinen suositus. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta. Helsinki, 2020).

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf